

دوست دارم مسافر نباشم

در پشت چهره‌هایی که هر روز بیرون از خانه‌ها مان می‌بینیم و بی‌اعتنا از کنار هم می‌گذریم، چه خبر است؟

۲

تبلت‌ها و گوشی‌ها:

خطری برای مهارت نوشتن

و قدرت پردازش مغز

۳

چگونه کودکان را به درس

خواندن علاقه‌مند کنیم؟

۳

پرونده مجهول | انتقام

مومیایی‌ها

یک گروه باستان‌شناس پس از ورود به آرام‌مصر به طرز مرموزی از بین رفتند

۴

سوت بزن تا بینم چی میگی و زبانی تنها با ۳ حرف!

روز جهانی زبان مادری فرصتی شد برای آشنایی با پیچیده‌ترین، نایاب‌ترین و البته پر طرفدارترین زبان‌های مادری در دنیا به همراه مشهورترین زبان‌های ساختگی فیلم و سریال‌ها

فاطمه قاسمی | خبرنگار

پرونده

زبان، وسیله‌ای برای برقراری ارتباط با دیگران است و با پیوند خوردن آن با هویت ملی، فرهنگی، اجتماعی و جغرافیایی، نقش مهمی در زندگی‌مان ایفا می‌کند. در همین زمینه توجه به گوناگونی زبانی همواره مورد توجه سازمان یونسکو بوده تا جایی که در پی یک رویداد تاریخی در سال ۱۹۵۲ که دانشجویان شهر داکا در تلاش برای ملی کردن زبان بنگالی به‌عنوان دومین زبان پاکستان در کنار زبان اردو تظاهراتی آرام‌به‌راه انداختند، ۲۱ فوریه هر سال برابر با دوم اسفند را «روز جهانی زبان مادری» نام‌گذاری کرده‌اند که هدفش افزایش آگاهی‌های عمومی درباره زبان‌شناسی، تنوع فرهنگی و زبانی و تأکید بر حفظ زبان مادری است. امسال هم یونسکو این روز را با پیام «اهمیت زبان مادری بر توسعه، ایجاد صلح و آشتی» جشن می‌گیرد. به گزارش این سازمان در جهان بیش از هفت‌هزار زبان وجود دارد که به‌طور میانگین در هر دو هفته، یک زبان از جهان محو می‌شود که همراه با آن در واقع میراث فرهنگی و فکری مربوط به آن زبان هم از بین می‌رود! به همین مناسبت و در پرونده امروز زندگی‌سلام، نگاهی به چند واقعیت جذاب درباره زبان‌ها و آمار پرکاربردترین و سخت‌ترین زبان‌های دنیا خواهیم انداخت.

از زبان سوتی تا زبان سخت جنگلی‌ها!

نایاب‌ترین و سخت‌ترین زبان‌های دنیا، ویژگی‌های عجیب و غریبی دارند که کمتر درباره‌شان صحبت شده است

سال ۱۹۶۰ بود که دکتر «هانس فرودنتال» کتابی به نام «لینکاس: زبان طراحی شده برای ارتباط‌های کیهانی» را منتشر کرد. او در کتاب زبانی را معرفی کرده بود که با یادگیری آن و از طریق ارتباط رادیویی، امکان صحبت با بیگانه‌ها فراهم می‌شد. به گفته او، لینکاس زبان قابل درک فزاینده‌ای است و البته شبیه هیچ زبانی روی کره زمین نیست. در این زبان اعداد در کنار پالس‌های تکراری و با فاصله قرار می‌گیرند. این زبان سال‌ها مورد توجه قرار نگرفت و هیچ ارتباط رادیویی با بیگانه‌های فضایی صورت نگرفت و فقط در حد یک تئوری باقی ماند. بعد از مدتی دو کاندایدی اخترشناس یک سیستم‌ترمز گشایی ضدپارازیت ساختند تا بهتر بتوانند با بیگانگان فضایی ارتباط برقرار کنند و در ۱۹۹۹، این دو پیامی را به زبان لینکاس به نزدیک‌ترین ستاره که یک‌شان متخبره کرد. در سال ۲۰۰۳ این آزمایش دوباره تکرار شد اما هنوز پاسخی از سوی فضا دریافت نشده است.

زبان سخت جنگلی‌ها!

بعد از آرجی به نظر می‌رسد که سخت‌ترین زبان دنیا، «توبو کا» است؛ این زبان را ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر در کمبلو و قبیله‌هایی در جنگل‌های آمازون برزیل صحبت می‌کنند و در دنیای مدرن چندان صحبت نمی‌شود. سختی این زبان در این است که در حالی که بیشتر زبان‌های دنیا دارای چند پسوند محدود برای فعل هستند تا زمان یا جنسیت را برای فاعل تغییر دهند، این زبان ۵۰ تا ۱۴۰ پسوند فعلی دارد که می‌تواند یک معنا را به‌طور کلی تغییر دهد. مثلاً با یک پسوند معنای فعل، دانستن است و با یک پسوند معنای آن فرض کردن می‌شود.

زبانی تبعیض‌آمیز با نقاب‌های شاهانه!

در تایلند هنگام صحبت با پادشاه این کشور، زبان خاصی به کار می‌رود، زبانی که مردم عادی با آن صحبت نمی‌کنند. نام این زبان «اچاساب» و به معنی «زبان سلطنتی» است که قدمت ۷۰۰ ساله دارد. این زبان در سنت و فرهنگ تایلندی هاریشه عمیقی دارد اما عده بسیار کمی قادر به صحبت کردن به آن هستند. در اخبار، برنامه‌های تلویزیونی، روزنامه‌ها و هر کجا که قصد صحبت کردن با پادشاه تایلند و اعضای خانواده یا حتی موضوعی درباره آن‌ها باشد از این زبان استفاده می‌کنند.

زبانی ۳ حرف صدادار و بی‌عدد

«پیرا» آخرین زبان از دسته زبان‌های برزیل است که هنوز منقرض نشده است. این زبان در نوع خود جالب و کوتاه است چرا که تنها سه حرف صدادار و هشت حرف بی‌صدادار و هیچ کارا اکر دیگری در زبان آن‌ها نیست. در این زبان هیچ کلمه‌ای برای تعریف رنگ‌ها یا اعداد انتخاب نشده است و تنها با دو کلمه تاریکی و نور تمام رنگ‌ها توصیف می‌شود و تعداد هم‌پایکی از سه کلمه (چند، کمی، بیشتر، زیاد) مشخص می‌شود. بعضی از بومی‌ها قادر به برقراری ارتباط نیستند و با هم‌پا سوت‌همدیگر را متوجه منظور خود می‌کنند و برای معانی متفاوت از بلندی صدا استفاده می‌کنند. مثلاً کلمه دوست و دشمن به یک شکل نوشته می‌شود اما تفاوت تلفظ می‌شود.

در گوشه و کنار این کره خاکی، زبان‌هایی وجود دارد که شاید توسط تعداد کمی از افراد استفاده شود اما نکات جالب و باورنکردنی زیادی درباره آن‌ها وجود دارد که در این مطلب به تعدادی از آن‌ها اشاره خواهد شد.

سوت بزن تا بینم چی میگی!

سوت‌زدن هنوز هم یکی از راه‌های ارتباطی مردم روستای «گومرا» در جزیره فناری اسپانیاست که ساکنان آن از ۴۰۰ سال قبل «سیلیو گومرو» یا سوت‌زدن را برای حرف‌زدن و ارتباط با هم انتخاب کردند، شاید چون مجبور بودند از فواصل زیادی با هم صحبت کنند. الفبای این مردم دو حرف صدادار و چهار حرف بی‌صدا دارد. یکی به صورت بم و بلندتر و دیگری به صورت زیر و نازک‌تر، به این صورت که به جای هر حرف، شکل خاصی از سوت‌زدن وجود دارد و مردم سوت‌ها را با جزئیات آن می‌فهمند و با هم حرف می‌زنند. این زبان، در واقع شبیه به اسپانیایی بوده که با گذر زمان به شکل سوت درآمده است. یکی از ویژگی‌های مثبت این زبان، امکان صحبت کردن از فاصله زیاد است! این زبان در سال ۲۰۰۹ به عنوان شاهکار میراث شفاهی و ناملموس بشر در یونسکو به ثبت رسید.

لطفاً آشتی کن تا زبان‌مان منقرض نشده!

«آیاپانیکو» زبانی است که توانسته از میان اتفاقات مختلف تاریخی تا قحطی و دیگر برایای طبیعی جان سالم به‌در ببرد و صد‌ها سال در کشور مکزیک صحبت می‌شود، اما دو سال پیش احتمال فراموشی این زبان برای همیشه قطعی به نظر رسید، آن‌هم فقط به یک دلیل مضحک: در کشور مکزیک تنها دو نفر به این زبان صحبت می‌کنند، «مانوئل سگوبیا» ۸۳ ساله و «ایزیدور لولاز کیز» ۷۷ ساله تنها ساکنان روستای آیاپاهستند که در ۵۰ متری هم زندگی می‌کنند. برای نجات این زبان، در سال ۲۰۱۱ «موسسه ملی زبان‌های بومی» به مانوئل پیشنهاد کلاس‌هایی را داد تا جوانان علاقه‌مند، آیاپانیکویی را یاد بگیرند. این پیشنهاد با استقبال مواجه شد اما با گذشت زمان، از تعداد علاقه‌مندان کاسته شد و این تلاش به بن‌بست رسید. تا این که در ۲۰۱۸ به کمک غول خبراتی دنیا «ودافون» این دو با یکدیگر ملاقات کردند و بر نامه‌ریزی‌هایی برای نجات این زبان و نوشتن لغت نامه آن در حال انجام است.

آرچی، سخت‌ترین زبان دنیا

«آرچی» نام روستایی ۱۲۰۰ نفره در جنوب روسیه است. تنها نقطه جهان که مردمش به زبان آرچی سخن می‌گویند، زبانی که از زبان منطقه‌های «لک» و «اوار» به وجود آمده است. برای هر لغت نزدیک به یک میلیون و ۵۰۰ هزار ترکیب مختلف وجود دارد! مثلاً اگر فعل «خواندن» در زبان فارسی به شش فرم صرف می‌شود در زبان آرچی یک میلیون و ۵۰۲ هزار و ۸۳۹ شکل مختلف خواهد داشت! زبان‌شناس‌ها، آرچی را با حدود ۸۰ هجای صامت و ۲۶ هجای مصوت، یکی از سخت‌ترین زبان‌های دنیای ما دانند و جان می‌دهد برای جرمه کسانی که با قواعد ساده زبان‌هایی چون فارسی و انگلیسی کنار نمی‌آیند.

مشهورترین زبان‌های ساختگی در فیلم و سریال‌ها

شاید برای‌تان جالب باشد که بدانید بعضی از نویسندگان فیلم‌ها و سریال‌ها در دنیا برای خاص تر شدن فیلم‌شان، یک زبان تولید کرده‌اند! از فیلم آواتار بگیرد تا ارباب حلقه‌ها و بازی تاج و تخت. در ادامه به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌شود.

زبان ناوی در فیلم آواتار

در فیلم «آواتار» جیمز کامرون که در سال ۲۰۰۹ اکران شد، موجوداتی در سیاره‌ای به نام پاندور با زبان غریبی زندگی می‌کردند. کامرون برای این فیلم به دنبال زبانی بود که گرامر و ادای جملات برای هنرپیشگان فیلم آسان باشد. دنیای این موجودات خیالی به‌حدی برای کامرون جدی بود که به خاطرش از دکتر «پول فورمر» زبان‌شناس خواست تا زبانی برای آواتاری‌ها ابداع کند. فورمر برای این زبان آواشناسی، دستور زبان، نحوه خوانش و مترادف‌ها را ایجاد کرد و بعد از اتمامش در سال ۲۰۰۵

نامش را «ناوی» گذاشت. این زبان نزدیک به هزار کلمه داشت و گرامرش را فقط دکتر فورمر می‌دانست و بعد از اکران فورمر هزاران ایمیل در خواست یادگیری این زبان رادریافت کرد و به همین دلیل گرامر و یادگیری زبان ناوی رادروپ سایشش قرارداد.

زبان «دوثرکی» در سریال

«بازی تاج و تخت» وقتی که قرار شد شبکه «اچ.بی.سی.» او، کتاب «ترانه آتش و یخ» از «جرج آر. آر. مارتین» را در قالب سریال تاریخی و حماسی «بازی تاج و تخت» بازسازی کند، تهیه‌کنندگان زبان‌شناس مشهوری را به نام «دنیل جی. پترسون» استخدام کردند تا کلمات و عبارات مبهمی را که مارتین ساخته بود در قالب یک زبان متعلق به فرهنگ مردمی اسب‌سوار و کوچ‌نشین و وحشی تنظیم کند. همان‌طور که در سریال می‌بینید، فرهنگ دوثرکی هیچ علاقه‌ای به اخلاقی و استفاده از کلمات محترمانه ندارد و به همین دلیل سه هزار کلمه‌ای که پترسون در قالب یک زبان کامل خلق

کرد متناسب با سبک زندگی خشن این قوم است. مثلاً هیچ معادلی برای تشکر کردن وجود ندارد زیرا در این فرهنگ کسی از دیگری تشکر نمی‌کند. کامل بودن این زبان در حدی است که قرار است در برخی دانشگاه‌ها به‌عنوان زبان دوم آموزش داده شود!

آهنگ‌های الف‌ها در

فیلم‌های «ارباب حلقه‌ها»

یکی از چیزهایی که باعث شد دنیای «ارباب حلقه‌ها» تا این حد واقعی باشد، تنوع زبانی بود که «تالکین» در کتاب‌های خود گنجانده است و توسط همه شخصیت‌ها، درختان، جن‌ها و کوتوله‌ها صحبت می‌شود. در این میان، دوزبان «خنیا» برای شعر، جادو و دیگر موضوعات مهم غیر روزمره و «سیندارین» برای دیگر موارد بیش از همه دقیق و پیچیده بودند و توسط «الف‌ها» استفاده می‌شوند. زبان خنیا ترکیبی از زبان کهن مناطق اسکاتلندناوی، ولزی، فنلاندی و گیلیک بود و طرفداران این زبان طی دهه‌ها پس از نوشتن کتاب‌های تالکین به تشریح این زبان پرداخته‌اند به نحوی که اکنون بخش زبان‌شناسی زبان الف‌ها وجود دارد و سه مجله به این زبان منتشر می‌شود.

۱۰ زبان اول دنیا از نظر تعداد کاربران

